

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

METODIKA K POVOLÁNÍ PRACOVNÍK/PRACOVNICE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH PRO POTŘEBY ÚŘADU PRÁCE ČR

VÝSTUP PROJEKTU „ZVYŠOVÁNÍ KVALITY SYSTÉMU SOCIÁLNÍCH SLUŽEB
PROSTŘEDNICTVÍM VYTVOŘENÍ KVALITNÍHO SYSTÉMU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
PRACOVNÍKŮ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH“ (CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0006925)

OBSAH

Úvodní slovo ředitele	3
Úvod k tématu	4
Popis povolání PSS.....	5
Sociální služby	5
Klienti sociálních služeb	7
Pracovní náplň pracovníků a pracovníc v sociálních službách.....	8
Osobnost pracovníka/pracovnice v sociálních službách	10
Rekvalifikace pro práci PSS.....	12
Kritéria rekvalifikace a požadavky pro práci PSS.....	12
Kvalifikační předpoklady k povolání PSS podle zákona o sociálních službách	13
Vzdělání pracovníka/pracovnice v sociálních službách.....	14
Základní informace o kvalifikačním kurzu PSS	16
Odměňování PSS	18
Zájemci o (re)kvalifikační kurz PSS	20
Kdo není pracovník/pracovnice v sociálních službách	21
Dobrá praxe přijímání PSS poskytovateli sociálních služeb	22
Pomocné schéma k rozhodování	23

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
s potěšením Vám představuji další z výstupů projektu „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“. Předkládaná metodika se tentokrát zaměřuje na rozšířenou metodickou podporu určenou zaměstnancům a zaměstnankyním Úřadu práce ČR pro výběr vhodných uchazečů a uchazeček o zaměstnání na pozici Pracovník v sociálních službách.

V metodice naleznete kapitoly o sociálních službách, o klientech sociálních služeb, o pracovní náplni pracovníků a pracovníc, ale také kapitolu o tom, jak moc je pro práci v sociálních službách důležitá osobnost pracovníka či pracovnice. Dále metodika obsahuje důležité informace o zákonných předpokladech pro práci pracovníka v sociálních službách, informace o kvalifikačním kurzu, o odměňování nebo také informace o povoláních, která jsou s pracovníkem v sociálních službách často zaměňována. Aby byla metodika v praxi opravdu užitečná, obsahuje také pomocné schéma, které usnadní zaměstnancům a zaměstnankyním Úřadu práce ČR výběr vhodného uchazeče či uchazečky.

V projektu se nám postupně jednotlivými aktivitami daří naplňovat stanovené cíle. Mimo jiné současně s touto metodikou bude vydána elektronická příručka, která bude určena široké veřejnosti k bližšímu seznámení se s povoláním pracovník v sociálních službách.

Pevně věřím, že předkládaný text bude pro Vás, zaměstnance a zaměstnankyně Úřadu práce ČR nejen inspirativní, ale bude Vám i užitečnou oporou pro Vaši práci. Rád bych Vám vyjádřil uznání i touto cestou, za Vaši profesionálně vykonávanou práci a přeji mnoho sil, úspěchů a podpory.

Mgr. David Pospíšil, DiS.
ředitel Odboru sociálních služeb a sociální práce
Ministerstvo práce a sociálních věcí

ÚVOD K TÉMATU

Tato publikace vznikla v rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR „Zvyšování kvality systému sociálních služeb prostřednictvím vytvoření kvalitního systému dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách“ (dále jen „Vzdělávání PSS“). Projekt, financovaný z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR, realizovaný v letech 2017 až 2021, přinesl řadu podkladů přispívajících ke zlepšení kvalifikačního a dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách (dále jen „PSS“). Jedním z důležitých aktérů tohoto systému se ukázal být Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“), který zprostředkovává kvalifikační kurz pro PSS uchazečům a zájemcům o zaměstnání, čímž se nepřímo podílí na kvalitě poskytovaných sociálních služeb.

Abychom pomohli ÚP ČR šířit mezi zájemce a uchazeče o zaměstnání informace o práci PSS, navázali jsme v rámci projektu spolupráci s Generálním ředitelstvím ÚP ČR a společně jsme vytvořili tuto metodiku. Tím zároveň pomůžeme k navýšení prestiže povolání.

Cílem metodiky je přinést zaměstnancům a zaměstnankyním ÚP ČR rozšířenou metodickou podporu pro výběr vhodného uchazeče/uchazečky o zaměstnání pro rekvalifikaci právě na pozici PSS. Metodika tedy přispěje k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků určených na aktivní politiku zaměstnanosti.

POPIS POVOLÁNÍ PSS

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby se řídí zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Sociální služba¹ zajišťuje pomoc a podporu osobám v nepříznivé sociální situaci za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Nepříznivou sociální situací se rozumí oslabení nebo ztráta schopností z důvodu věku nebo zdravotního postižení, dále způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, také ohrožení (uplatňování vlastních) práv a zájmů, neschopnost řešit situaci tak, aby vedla k sociálnímu začleňování, a ne sociálnímu vyloučení.

Sociální začleňování osob a prevence jejich vyloučení je naplněno, když jsou lidé součástí běžného společenství (jako je rodina či komunita), když využívají běžných zdrojů společnosti (například škola, práce, služby), žijí běžným způsobem života jako jejich vrstevníci² a žijí důstojně a umí prosadit svá práva a jsou společností přijímáni.

Dělení sociálních služeb:

Sociální služby se dělí na tři hlavní kategorie:

- služby sociální péče,
- služby sociální prevence,
- sociální poradenství
 - základní sociální poradenství, které je poskytováno ve všech sociálních službách,
 - odborné sociální poradenství, které je poskytováno v poradnách pro vymezené okruhy osob či pro odborná témata.

Služby sociální péče jsou služby, které jsou zaměřené na zjištění fyzické a psychické soběstačnosti, s cílem podpořit klienty v přirozeném sociálním prostředí a umožnit co nejvyšší zapojení do běžného života ve společnosti (služby terénní a ambulantní). Pokud to stav klienta vylučuje, zajišťují služby důstojné prostředí a zacházení (služby pobytové).

Služby sociální prevence jsou takové služby, které napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou jím ohroženy z důvodu krizové situace, způsobu života vedoucímu ke konfliktu se společností, sociálním prostředím či trestné činnosti. Cílem služeb je pomoci překonat nepříznivou sociální situaci klientů a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

¹ Podle § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

² To znamená, že žijí způsobem života, který je uznávaný v dané společnosti.

Sociální poradenství poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace, které přispívají k řešení jejich situace. Základní sociální poradenství mohou vykonávat i pracovníci a pracovníce v sociálních službách. Základní informace získají v rámci kvalifikačního kurzu a následně se zaučí u svého poskytovatele. V odborném sociálním poradenství obvykle PSS nepůsobí, v poradnách jsou spíše sociální pracovníci a další odborné profese podle konkrétního zaměření poradenství.

Sociální služby jsou poskytovány ve formě:

- **terénní** (poskytované v přirozeném sociálním prostředí, např. v domácnostech klientů),
- **ambulantní** (klient dochází nebo dojíždí do prostor organizace – součástí služby není ubytování),
- **pobytové** (služby poskytované klientům ubytovaným v zařízení poskytovatele).

Přehled druhů sociálních služeb:

SLUŽBY SOCIÁLNÍ PÉČE:

Odborné sociální poradenství
Osobní asistence
Pečovatelská služba
Tísňová péče
Průvodcovské a předčitatelské služby
Podpora samostatného bydlení
Odlehčovací služby
Centra denních služeb
Denní stacionáře
Týdenní stacionáře
Domovy pro osoby se zdravotním postižením
Domovy pro seniory
Domovy se zvláštním režimem
Chráněné bydlení

SLUŽBY SOCIÁLNÍ PREVENCE:

Raná péče
Telefonická krizová pomoc
Tlumočnické služby
Azylové domy
Domy na půl cesty
Kontaktní centra
Krizová pomoc
Nízkoprahová denní centra
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
Noclehárny
Služby následné péče
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
Sociálně terapeutické dílny
Terapeutické komunity
Terénní programy
Sociální rehabilitace
Intervenční centra

KLIENTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Klienti sociálních služeb jsou velmi rozličné osoby, vždy ale mají společné, že se ocitají v nepříznivé sociální situaci a od PSS mohou potřebovat pomoc často velmi osobní a intimní.

Jsou to lidé, kteří se potýkají se ztrátou soběstačnosti obvykle z důvodu stáří, zdravotního postižení tělesného, smyslového či mentálního, duševního onemocnění, rekonvalescence po operaci nebo onemocnění. Dále také lidé, kteří jsou vystaveni či ohroženi sociální izolací např. vlivem příslušnosti k etnické menšině nebo kvůli finančním problémům při ztrátě zaměstnání (rodina i jednotlivec), dále také rodiny se samoživiteli, které se dostaly do špatné situace kvůli rozpadu rodiny atd. Patří sem také lidé, kteří nejsou schopni či motivováni vést běžný způsob života, žijí bez domova, páchají trestnou činností, jejich chování je ovlivněno závislostí na alkoholu a návykových látkách.

PSS musí přesto tyto lidi respektovat, ctít jejich způsob života, vážít si jejich názorů a současně je podporovat v samostatném rozhodování a životě.

Přehled cílových skupin klientů sociálních služeb:

Senioři

Osoby s tělesným, mentálním, kombinovaným postižením a osoby s neurovývojovými poruchami

Osoby se smyslovým postižením

Osoby s duševním onemocněním

Oběti trestné činnosti, oběti obchodu s lidmi, komerčně zneužívané osoby

Pachatelé trestné činnosti

Osoby v krizi

Osoby závislé na návykových látkách

Etnické menšiny, imigranti a azylanti

Osoby v sociálně vyloučených komunitách

Rodiny s dětmi, včetně dětí se zdravotním postižením

Ohrožené rodiny, děti ohrožené společensky nežádoucími jevy

Oběti domácího násilí

Osoby vedoucí rizikový způsob života

Osoby bez přístřeší

PRACOVNÍ NÁPLŇ PRACOVNÍKŮ A PRACOVNIC V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

PSS má dle aktuálně platných právních předpisů v náplni práce přímou obslužnou péči o osoby, pečovatelskou a výchovnou nepedagogickou činnost.

PSS je ten/ta, kdo vykonává³:

a) **přímou obslužnou péči o osoby** v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb spočívající v nácviku jednoduchých denních činností, pomoci při osobní hygieně a oblékání, manipulaci s přístroji, pomůckami, prádlem, udržování čistoty a osobní hygieny, podporu soběstačnosti, posilování životní aktivizace, vytváření základních sociálních a společenských kontaktů a uspokojování psychosociálních potřeb,

b) **základní výchovnou nepedagogickou činnost** spočívající v prohlubování a upevňování základních hygienických a společenských návyků, působení na vytváření a rozvíjení pracovních návyků, manuální zručnosti a pracovní aktivity, provádění volnočasových aktivit zaměřených na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností formou výtvarné, hudební a pohybové výchovy, zabezpečování zájmové a kulturní činnosti,

c) **pečovatelskou činnost v domácnosti osoby** spočívající ve vykonávání prací spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými obtížemi, komplexní péči o jejich domácnost, zajišťování sociální pomoci, provádění sociálních depistází pod vedením sociálního pracovníka, poskytování pomoci při vytváření sociálních a společenských kontaktů a psychické aktivizaci, organizační zabezpečování a komplexní koordinování pečovatelské činnosti a **provádění osobní asistence**,

d) **pod dohledem sociálního pracovníka** činnosti při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

PSS poskytuje péči a podporu tak, aby klienti sociálních služeb byli co nejvíc soběstační v sebeobsluze, v péči o domácnost, aby byli maximálně samostatní a schopní žít běžným způsobem života, žili důstojně a neohrožovali další členy společnosti. Neboli PSS jsou rukama a nohama těch, kterým jejich vlastní ruce a nohy z různých důvodů neslouží. A pokud to je možné, tak hlavou procesu (tedy tím, kdo určuje, jak má služba vypadat) je klient sám.

Pokud zájemce o zaměstnání v sociálních službách nemá preferenci nějaké konkrétní sociální služby či cílové skupiny klientů, se kterou by chtěl pracovat, je vhodné zájemci detailněji představit činnosti PSS ve vztahu ke konkrétním druhům sociálních služeb a cílovým skupinám klientů.

³ Podle § 116 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Přehled činností, s nimiž se lze setkat na pozici PSS⁴:

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu.

- PSS pomáhá mužům, ženám i dětem na vozíku s toaletou nebo asistuje při sprchování či koupání.
- PSS u lidí upoutaných na lůžko může polohovat, vyměňovat inkontinenční pomůcky (např. navlékací kalhotky, vložky, savé podložky, atd.) nebo koupe člověka na lůžku.

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy.

- PSS asistuje, připravuje podmínky nebo dopomáhá lidem s různým hendikepem s přípravou pokrmů a s konzumací jídla a pití.

Poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování.

- PSS ubytovává lidi bez domova v noclehárně.

Pomoc při zajištění chodu domácnosti.

- PSS pomáhá lidem starším a lidem s různým hendikepem s úklidem domácnosti (např. při vytírání podlahy, umývání nádobí, čištění oken apod.).

Nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění.

- PSS může učit lidi s mentálním postižením například jak nakupovat, vařit, prát, nebo jak se dopravovat v hromadné dopravě, aj.

Podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

- PSS podporuje a pomáhá lidem s mentálním postižením v jejich zaměstnání.

Následující činnosti PSS vykonává pod dohledem sociálního pracovníka.

Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti.

- PSS může tvořit, kreslit, zpívat, tančit se seniory a s lidmi s postižením v zařízeních sociálních služeb.

Základní sociální poradenství.

- PSS chodí do parku mezi lidi bez domova a představuje jim sociální službu, na níž se mohou obrátit pro pomoc.

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti.

- Pokud PSS pracuje v azylovém domě pro matky s dětmi nebo v azylovém domě pro muže s dětmi, může podporovat ženy/muže v hledání bydlení nebo v hledání zaměstnání.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

- PSS může doprovázet lidi s různým hendikepem k lékařům, na úřad, do obchodu a pomáhá jim, aby záležitost vyřídili podle svého přání.

⁴ Podle § 35 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

OSOBNOST PRACOVNÍKA/PRACOVNICE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Práce PSS patří mezi tzv. pomáhající profese, pro něž je typické, že vlastní osobnost používají pro svou práci (jejich vlastní osobnost je jejich pracovním nástrojem). To znamená, že je důležité, „jakým člověkem“ PSS je, protože to přímo ovlivňuje kvalitu jeho práce s klienty sociálních služeb. Pro práci PSS je důležitá profesní etika, která je pomocným vodítkem pro náročné situace každodenního života pracovníka v sociálních službách. Osobnost budoucího PSS musí být tedy taková, aby zvládla fyzickou i psychickou náročnost péče i vysokou etickou dimenzi přístupu ke klientům sociálních služeb.

Hodnoty, principy a zásady chování pro výkon povolání PSS vychází z několika rovin:

- z etiky pomáhajících profesí (možno vycházet z etického kodexu sociálních pracovníků),
- z etiky sociálních služeb (ze základních zákonných zásad sociálních služeb a standardů kvality sociálních služeb) a
- z etiky poskytovatele sociální služby (viz kultury jednotlivých organizací).

Zákon o sociálních službách v úvodu přináší obecné principy jako „základní zásady sociálních služeb“⁵, které je nutné při jakékoliv práci v sociálních službách dodržovat:

„Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob, vycházet z individuálně určených potřeb osob, působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj samostatnosti osob, motivovat osoby k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, posilovat sociální začleňování osob. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob, v náležitě kvalitě a způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.“

Tyto zásady/principy jsou prakticky vysvětlovány budoucím PSS v kvalifikačním kurzu. Stejně tak jsou budoucí pracovníci/pracovnice seznámeni se **Standardy kvality sociálních služeb**, které upozorňují na nejdůležitější pravidla práce v sociálních službách. Zvláštní význam etického rozměru pak má standard č. 2 „Ochrana práv osob“, který je pro pracovníky a pracovnice zvláště důležitý. Poskytovatel musí mít pravidla a vytvářet podmínky pro to, aby klienti mohli naplňovat svá lidská práva a svobody a aby tato práva nebyla ve službách porušována.

Mezi základní lidská práva a svobody patří například:

- důstojnost (respekt k osobě a jejímu způsobu života),
- osobní svoboda (výběr místa, kde chci žít, s kým se chci stýkat, co chci jíst a oblékat si, zda chci kouřit, pít alkohol),
- právo na soukromí (klepání, uzamykatelný prostor nebo skříňka),
- právo na svobodu pohybu (např. nepoužívat izolaci, poutání, zamykání, zneschopňující medikaci apod.),
- právo na vzdělání a svobodnou volbu povolání,
- ochrana před nucenými pracemi,
- ochrana a nezneužívání osobních údajů,
- ochrana před fyzickým a psychickým násilím a další.

⁵ Podle § 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

V letech 2018 a 2019 probíhalo v rámci projektu Vzdělávání PSS mnoho diskuzních setkání s různými aktéry v sociálních službách (zástupci PSS, poskytovatelů i vzdělavatelů v sociální sféře apod.). Na diskuzních setkáních zazníval jak smutek, tak radost z práce PSS. Smutek byl především z vnímání práce PSS veřejností, která nemá správnou představu o práci PSS, a proto ani tuto práci příliš neocenuje. Někdy dokonce pracovníci zažívají negativní hodnocení jen kvůli tomu, že pomáhají osobám, které jsou obecně ve společnosti považované za problematické. O radosti z práce hovořili ti, kteří se v povolání PSS našli a vnímají ji jako smysluplnou činnost. Velké množství PSS pracuje v sociálních službách právě proto, že mají „rádi lidi“. Zájemce o tuto práci by měl v současné době počítat spíše s nižší prestiží své práce ve společnosti, ale naopak může počítat s oceněním od poskytovatele, vedoucích a kolegů. Smysluplnost práce a pracovní kolektiv patří mezi nejčastější důvody, proč PSS svojí práci dělá.

REKVALIFIKACE PRO PRÁCI PSS

KRITÉRIA REKVALIFIKACE A POŽADAVKY PRO PRÁCI PSS

Posouzení vhodnosti rekvalifikace osoby pro práci PSS probíhá v podstatě na základě:

- požadavků ÚP ČR, resp. zákona o zaměstnanosti, pro zařazování osob do rekvalifikačních kurzů,
- požadavků zákona o sociálních službách na povolání pracovníků/pracovnic v sociálních službách,
- poptávky a dobré praxe vzdělavatelů kurzů a poskytovatelů sociálních služeb.

Kritéria ÚP ČR v bodech:

- evidence osoby jako zájemce nebo uchazeče o zaměstnání na ÚP ČR,
- odpovídající kvalifikační předpoklady, znalosti a dovednosti pro daný (re)kvalifikační kurz (zákon o sociálních službách),
- zdravotní způsobilost pro výkon nového povolání po rekvalifikaci (zákon o sociálních službách),
- potřebnost nové kvalifikace pro uchazeče nebo zájemce o zaměstnání, která mu zajistí nebo zlepší možnost uplatnění na trhu práce (pohovor),
- poptávka zaměstnavatelů po určité profesi / povolání / pracovní pozici na trhu práce v dané lokalitě (mapování a analýzy trhu práce).

Očkování proti žloutence:

Při práci v některých sociálních službách je třeba absolvovat očkování proti žloutence. Podle § 46 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, jsou vyhláškou č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů, stanovené fyzické osoby, které mají být zařazeny na pracoviště s vyšším rizikem vzniku infekčních onemocnění, povinny podrobit se ve stanoveném rozsahu stanovenému druhu zvláštního očkování. Z § 9 vyplývá povinnost očkování proti virové hepatitidě B mimo jiné:

- pro osoby pracující v domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech se zvláštním režimem a v azylových domech a jsou činné při ošetřování jiných fyzických osob,
- jsou činné v nízkoprahových programech pro uživatele drog,
- u studujících na středních a vyšších odborných sociálních školách⁶ připravovaných pro činnosti v zařízeních sociálních služeb při vyšetřování a ošetřování fyzických osob přijatých do těchto zařízení,
- poskytují terénní nebo ambulantní sociální služby,
- jsou zařazeny do rekvalifikačních kurzů a zajišťují péči a ošetřování osob v zařízeních sociálních služeb a ve zdravotnických zařízeních.

Očkování se provádí ve třech dávkách a na pracoviště lze nastoupit nejdříve po podání druhé dávky očkovací látky za předpokladu, že další očkování bude ukončeno v předepsaném termínu. Očkování je bezplatné a provádí jej praktický lékař.

⁶ Ročníky, narozené po roce 1989 by měly být proti hepatitidě B plošně očkovány v rámci základního očkovacího schématu. A toto základní očkovací schéma poskytuje celoživotní ochranu. Přesto je nutné toto kontrolovat, protože některé osoby v rámci plošného očkování očkovány nebyly z důvodu např. odmítnutí ze strany jejich zákonných zástupců, případně očkování nebylo možné provést ze zdravotních důvodů.

KVALIFIKAČNÍ PŘEDPOKLADY K POVOLÁNÍ PSS PODLE ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH⁷

- svéprávnost,
- bezúhonnost,
- zdravotní způsobilost,
- odborná způsobilost – kvalifikační předpoklady PSS.

Svéprávnost

PSS může dělat jen dospělý člověk, který je svéprávný⁸. Dále je vzhledem k psychické náročnosti povolání PSS vhodné, aby zájemce o tuto práci byl psychicky odolná a vyzrálá osobnost, netrpěl žádnou závažnou psychickou poruchou anebo mentálním postižením, což musí posoudit lékař.

Bezúhonnost

Podle zákona o sociálních službách se za bezúhonné považují fyzické (a právnické) osoby, které nebyly odsouzeny pro úmyslný trestný čin, ani trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním činností při poskytování sociálních služeb nebo činností s nimi srovnatelných. Nebo fyzická (a právnická) osoba, jejíž odsouzení pro tyto trestné činy bylo zhlazeno nebo se na ně z jiných důvodů hledí, jako by nebyly odsouzeny.

Před nástupem do sociální služby je třeba předložit výpis z rejstříku trestů (v případě žádosti o uznání zahraniční odborné kvalifikace výpis nesmí být starší 3 měsíců). Výpisy všech zaměstnanců předkládá poskytovatel registračnímu orgánu, sociálnímu odboru místně příslušného krajského úřadu.

Zdravotní způsobilost

Zdravotní způsobilost zjišťuje a lékařský posudek o zdravotní způsobilosti vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství a u zaměstnanců poskytovatel pracovně lékařských služeb (v případě žádosti o uznání zahraniční odborné kvalifikace lékařský posudek nesmí být starší 3 měsíců).

Zdravotní způsobilost nelze hodnotit obecně za všechny sociální služby. Posouzení je vhodné provést ve vztahu k činnostem poskytovaným klientům v konkrétních službách. Je třeba se zamyslet nad tím, zda zájemce o práci PSS zvládne četné pochůzky, nebo fyzickou manipulaci s klienty, zda jsou pro něj vhodné směny, nebo zda i přes svůj fyzický hendikep může provádět aktivizační činnosti s klienty apod. V posudku lékaře by měla být zohledněna psychická náročnost pomáhající profese a fyzická náročnost pečovatelských úkonů.

⁷ Podle § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁸ Není soudem omezený ve svéprávnosti podle § 55-65 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

VZDĚLÁNÍ PRACOVNÍKA/PRACOVNICE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Pro práci PSS je potřebný určitý stupeň vzdělání a absolvování kvalifikačního kurzu akreditovaného MPSV. V případě zákonem (s odkazem na prováděcí vyhlášku) definovaného vzdělání se kvalifikační kurz absolvovat nemusí.

Odborná způsobilost⁹ vyžaduje ukončené základní nebo střední či vyšší odborné vzdělání a absolvování kvalifikačního kurzu akreditovaného u MPSV. Absolvování kvalifikačního kurzu není potřeba u osob se vzděláním ošetřovatel, sociální pracovník a ergoterapeut. Přesné požadavky jsou uvedené u čtyř kategorií PSS podle výkonu jejich činností¹⁰:

- přímá obslužná péče o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb,
- základní výchovná nepedagogická činnost,
- pečovatelská činnost v domácnosti a provádění osobní asistence,
- určité činnosti pod dohledem sociálního pracovníka.

Přehled potřebného kvalifikačního vzdělání pro práci PSS podle zákona o sociálních službách:

Pracovní činnosti PSS	Školní vzdělání			Nutnost absolvování kvalifikačního kurzu***	Nahrazuje absolvování kvalifikačního kurzu			
	ZŠ	SŠ	VOŠ + VŠ		Kvalifikační kurz	Ošetřovatel	Ergoterapeut	Sociální pracovník
§ 116 písm. a)	☒ *	☒	☒	☒	☒		☒	☒
§ 116 písm. b)		☒ **	☒	☒		☒	☒	☒
§ 116 písm. c)	☒ *	☒ **	☒	☒	☒		☒	☒
§ 116 písm. d)	☒ *	☒ **	☒	☒			☒	

* Úspěšně ukončené základní vzdělání získá žák po 9 letech v 9. třídě ZŠ. Povinnou školní docházku lze absolvovat i po 9 letech ZŠ, i když žák ukončí nižší než 9. třídu, tj. mohl některou z tříd opakovat.

** Střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání s maturitou.

*** Akreditovaný kvalifikační kurz nemusí vykonávat ten, kdo má pro určitou činnost kvalifikaci ošetřovatel, ergoterapeut, sociální pracovník nebo získal střední vzdělání v oboru, který je uveden v Příloze č. 4 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

⁹ Podle § 116 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹⁰ Podle § 116 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Obory vzdělání, umožňující výkon práce PSS bez nutnosti absolvovat kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách¹¹:

Název oboru vzdělání	Kód oboru vzdělání	Předchozí kód oboru vzdělání
Sociální péče – pečovatelská činnost	75-41-M/003	75-46-6/01
Sociální péče – sociální činnost pro etnické skupiny	75-41-M/005	75-46-6/03
Sociální činnost – sociální pečovatelsví	75-41-M/008	76-52-6/01
Sociální činnost – sociální vychovatelství	75-41-M/009	76-52-6/02
Sociální činnost v prostředí etnických minorit	75-41-M/010	75-97-6
Výchovná a humanitární činnost – sociálně výchovná činnost	75-41-M/012	76-45-6/01
Vychovatelství	75-31-M/002	76-41-6
Předškolní a mimoškolní pedagogika	75-31-M/005	76-50-6
Vychovatelství pro ústavy sociální péče	75-31-L/501	76-51-6
Rodinná škola – sociální služby	78-41-M/003	63-44-6/01
Charitativní služby	69-55-J/001	63-67-3
Práce ve zdravotnických a sociálních zařízeních – pečovatelské práce	69-55-E/005	55-91-2/02
Sociální činnost v prostředí etnických minorit	75-41-J/002	75-97-3

¹¹ Příloha č. 4 k vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

ZÁKLADNÍ INFORMACE O KVALIFIKAČNÍM KURZU PSS¹²

Kvalifikační kurz pro PSS je kurz akreditovaný MPSV. Realizuje se obvykle v rozsahu 150 hodin a skládá se z obecné a zvláštní části. Obsahuje dva teoretické tematické okruhy – obecný a zvláštní (viz níže), stanovené vyhláškou.

Součástí zvláštní části je rovněž odborná praxe, která bývá obvykle v rozsahu 40 hodin. Jedná se o formu stáže, která probíhá přímo u poskytovatele sociálních služeb. Vzdělavatel má pro účastníky/účastnice kurzu buď nabídku předem dojednaných organizací, kde může praxe proběhnout, nebo umožňuje, aby praxe frekventantů kurzu proběhla u poskytovatele, kterého si sami vyberou. Důležité je, aby účastník/účastnice kurzu měl/a při praxi zajištěné odborné vedení, aby se seznámil/a prakticky s prací PSS. V dotazníkovém šetření projektu Vzdělávání PSS v roce 2018 poskytovatelé potvrdili, že stáže umožňují i z toho důvodu, že se s potenciálními zaměstnanci vzájemně seznámí a lépe se obě strany o zaměstnání rozhodují.

Kvalifikační kurz je zakončený ověřením nabytých znalostí a dovedností účastníka kurzu. V případě úspěšného absolvování závěrečného testu získá účastník osvědčení, které ho (společně s dosaženým stupněm vzdělání) opravňuje k výkonu činností PSS. Vzdělávací zařízení vede evidenci vydaných osvědčení.

Vzdělavatel, jenž chce realizovat vzdělávání v sociální oblasti, musí mít pro daný kurz akreditaci MPSV. Je to kontrola splnění zákonem stanovených podmínek, takže je vhodné se zajímat také o podmínky akreditace. Kurz může probíhat také formou e-learningové výuky, s výjimkou témat, u nichž je nutný praktický nácvik (a předpokládá se fyzická účast na kurzu) a praxe.

Obsah kvalifikačního kurzu pro pracovníky/pracovnice v sociálních službách¹³:

(1) Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách se skládá z obecné a zvláštní části.

(2) Obecná část kurzu obsahuje tyto tematické okruhy:

- a) úvod do problematiky kvality v sociálních službách, standardy kvality sociálních služeb,
- b) základy komunikace, rozvoj komunikačních dovedností, asertivita, metody alternativní komunikace,
- c) úvod do psychologie, psychopatologie, somatologie,
- d) základy ochrany zdraví,
- e) etika výkonu činnosti pracovníka v sociálních službách, lidská práva a důstojnost,
- f) základy prevence vzniku závislosti osob na sociální službě,
- g) sociálně právní minimum,
- h) metody sociální práce.

¹² Podle § 116 odst. č. 6 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹³ Podle § 37 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

- (3) Zvláštní část kurzu obsahuje tyto tematické okruhy:
- a) základy péče o nemocné, základy hygieny, úvod do problematiky psychosociálních aspektů chronických infekčních onemocnění,
 - b) aktivizační, vzdělávací a výchovné techniky, základy pedagogiky volného času,
 - c) prevence týrání a zneužívání osob, kterým jsou poskytovány sociální služby,
 - d) základy výuky péče o domácnost,
 - e) odborná praxe,
 - f) krizová intervence,
 - g) úvod do problematiky zdravotního postižení,
 - h) zvládání jednání osoby, které je poskytována sociální služba, jestliže toto jednání ohrožuje její zdraví a život nebo zdraví a život jiných fyzických osob, včetně pravidel šetrné sebeobrany.
- (4) Minimální rozsah kurzu je celkem 150 výukových hodin, přičemž zvláštní část kurzu činí minimálně 80 výukových hodin.
- (5) Počet výukových hodin jednotlivých tematických okruhů zvláštní části kurzu se stanoví s přihlédnutím k odbornému zaměření účastníků kurzu, jejich pracovnímu zařazení a druhu sociální služby, kterou poskytují.

V případě tzv. zvolené rekvalifikace je v kontextu výše zmíněného vhodné, aby se uchazeč či zájemce o zaměstnání zajímal také o to, kdo bude kvalifikační kurz učit a případně jaké má odborné zkušenosti. Vzdělavatel by měl být schopen odpovědět, jakou formou bude výuka probíhat. Výuka by měla být co nejvíce interaktivní. To znamená, že by měly být zahrnuty nejen přednášky, ale i četné příklady, ukázky, cvičení, nácviky, videa apod.

ODMĚŇOVÁNÍ PSS

Poskytovatelé sociálních služeb jsou právnické, někdy i fyzické osoby, jsou to státní i nestátní neziskové organizace. Kraje obvykle bývají zřizovateli domovů pro osoby se zdravotním postižením, někdy domovů se zvláštním režimem, zejména pro osoby s psychickými potížemi a demencí. Města a obce bývají zřizovateli domovů pro seniory a pečovatelské služby. Nestátní neziskové a církevní a charitativní organizace poskytují velmi širokou škálu služeb, mnohdy se zaměřují na menší cílové skupiny klientů a často se věnují lidem sociálně vyloučeným, lidem s problematickým životním stylem. Soukromí neboli komerční poskytovatelé se obvykle zaměřují na nadstandardní péči pro seniory.

Odměňování PSS souvisí právě s tím, u jakého typu poskytovatele pracuje. Ve státních službách je poskytována PSS odměna podle platových tabulek. V nestátních organizacích PSS získává mzdu, která se může od platu lišit, nicméně rozdíly nebývají příliš velké, jelikož jsou tyto organizace z velké míry závislé na různých dotačních a grantových programech, které mívají pravidla pro odměňování zaměstnanců nastavená obdobně jako platové tabulky. Větší rozdíl v odměnách může být u soukromých poskytovatelů, kteří si mohou dovolit vyšší odměny pro své zaměstnance díky donátorům a vyšším platbám klientů.

Pozice PSS je zařazena do platových tříd podle druhu práce sjednané v pracovní smlouvě a podle nejnáročnějších činností, které jsou pro danou práci požadovány. Podle Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů se PSS poskytuje plat podle zařazení práce od 3. po 9. platovou třídu. Odměňování definuje platový tarif, který je od 1. 1. 2018 podle Nařízení č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů stanoven na stupnici platových tarifů, pro PSS v tabulce níže.

Stupnice platových tarifů podle platových tříd a platových stupňů pro zaměstnance uvedené v § 5 odst. 1.:

Platový stupeň	Počet let započítatelné praxe	Platová třída (Kč hrubého/měsíc)						
		3	4	5	6	7	8	9
1	do 1 roku	12 710	13 650	14 660	15 770	16 980	18 300	19 730
2	do 2 let	13 130	14 120	15 200	16 330	17 560	18 950	20 400
3	do 4 let	13 570	14 590	15 700	16 890	18 180	19 610	21 130
4	do 6 let	14 040	15 080	16 250	17 480	18 810	20 300	21 870
5	do 9 let	14 510	15 600	16 800	18 080	19 470	21 010	22 640
6	do 12 let	14 990	16 120	17 380	18 690	20 150	21 770	23 430
7	do 15 let	15 510	16 690	17 970	19 350	20 840	22 520	24 290
8	do 19 let	16 600	17 850	19 250	20 720	22 330	24130	26 020
9	do 23 let	17 170	18 470	19 930	21 450	23 090	25 000	26 960
10	do 27 let	17 770	19 110	20 640	22 210	23 940	25 910	27 920
11	do 32 let	18 390	19 770	21 370	22 990	24 780	26 830	28 920
12	nad 32 let	23 090	24 830	26 870	28 930	31 200	33 810	26 450

Zdroj: Příloha č. 1 k nařízení vlády č. 341/2017 Sb.

Podle dotazníkového šetření realizovaného v projektu Vzdělávání PSS v roce 2018 mělo 37 % z dotázaných 381 PSS čistý měsíční příjem mezi 17 000–20 000 Kč.

Při práci PSS je možné počítat i s **benefity**, které zaměstnavatelé sociálních služeb pro své zaměstnance nabízejí. Ve výše zmíněném dotazníkovém šetření, realizovaném v rámci projektu Vzdělávání PSS, poskytovatelé uvedli, že se snaží zajistit pracovníkům/ pracovnícím nejen finanční odměnu, ale také jim s cílem profesního rozvoje a obrany proti syndromu vyhoření zajišťují supervize a různé formy dalšího vzdělávání (i nad rámec povinného). Dále nabízejí výhodné stravování či stravenky, možnost dovolené navíc a neplaceného volna. Poměrně častý je služební telefon, poukázky na sport či kulturu, nevýznamné nejsou ani možnost práce na zkrácený úvazek či pružná pracovní doba (i když pro pečovatele mohou být nastaveny pevné pravidelné směny).

ZÁJEMCI O (RE)KVALIFIKAČNÍ KURZ PSS

Osoby, které žádají o (re)kvalifikační kurz PSS, mají různou motivaci, informace a představy. Obecně se dá říci, že lidé žádající od ÚP ČR o „rekvalifikaci zvolenou“, mají o tomto povolání lepší představu, jsou motivovaní kurz úspěšně absolvovat a k poskytovatelům sociálních služeb následně nastupují a na své pozici setrvávají. Naopak lidé, kteří procházejí „rekvalifikací zabezpečenou ÚP ČR“, mohou být pro práci PSS spíše méně motivovaní a nemají jasnou představu o svém budoucím zaměstnání. Z výzkumného šetření projektu Vzdělávání PSS, z fokusních skupin z roku 2018, vyplynulo, že nebyli dostatečně motivovaní pro práci PSS.

Tento názor potvrdili poskytovatelé, kteří se zapojili do diskuzních setkání v rámci projektu. Upozorňovali na **důležitost postojů a motivace pracovníků**, kterou považují snad i za důležitější než odborné znalosti, protože ty mohou zaměstnance doučit – na rozdíl od nastavení osobnosti pro pomáhající profesi.

Práce PSS je:

- **povolání úzce propojené se sociální službou**, ve které je prováděno, a proto je vhodné se zájemcem o rekvalifikační kurz pohovořit o druzích sociálních služeb,
- **práce s lidmi, resp. klienty sociálních služeb**, a z tohoto důvodu je důležité se zájemcem o rekvalifikační kurz probrat cílové skupiny sociálních služeb,
- **práce s odbornou kvalifikací**, a proto je nutné zkontrolovat vzdělání zájemce, jeho zdravotní způsobilost, trestní bezúhonnost, případně splnění podmínky pro povinnou žádost o uznání odborné kvalifikace,
- **práce s vysokými nároky na osobnostní a etické předpoklady**, na které by měl být zájemce o rekvalifikační kurz upozorněn, měla by být řešena jeho motivace, zkušenosti a představy o práci PSS.

KDO NENÍ PRACOVNÍK/PACOVNICE V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH¹⁴

Sociální pracovník/pracovnice

Sociální pracovník/pracovnice je povolání upravené v § 109–111 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, ale jeho působnost je rovněž ve zdravotnických, školských aj. zařízeních či ve veřejné správě (zejména na obecních a krajských úřadech). Sociální pracovník/pracovnice podle § 109 vykonává sociální šetření, sociálně právní poradenství, sociální prevenci, poskytuje krizovou pomoc, depistážní činnosti atd. Často jde o analytickou, metodickou a koncepční činnost v zařízeních poskytujících sociální služby nebo odpovídá za individuální plánování s klienty. Sociální pracovník/pracovnice je odborný pracovník, u něhož se požaduje vzdělání na úrovni VOŠ nebo VŠ zaměřené na sociální práci, sociální politiku, sociální či speciální pedagogiku apod., a právě proto může vždy vykonávat i pozici PSS.

Oproti tomu PSS má v náplni práce přímou obslužnou péči o osoby, pečovatelskou a výchovnou nepedagogickou činnost. Především jde o pomoc při osobní hygieně, oblékání či stravování. Důležitá je též podpora s dopravováním za účelem postarání se o vlastní záležitosti a uplatnění ve společnosti. Součástí může být pomoc při vytváření pracovních návyků nebo pomoc s volnočasovými aktivitami. PSS zajišťuje průběh poskytované služby klientovi, je často „klíčovým pracovníkem“ klientů a zprostředkovává podklady pro individuální plánování s klienty.

Ošetřovatel/ošetřovatelka¹⁵

Ošetřovatel/ošetřovatelka je nižší odborný zdravotnický pracovník, jehož činnost a odborná způsobilost jsou upraveny zákonem č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů a § 37 prováděcí vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. Těmito předpisy se ošetřovatel/ošetřovatelka řídí, i pokud pracuje v sociálních službách. Podílí se – pod odborným dohledem sestry nebo ošetřujícího lékaře – na poskytování léčebné, rehabilitační, neodkladné, diagnostické a ošetřovatelské péče. Stará se o komplexní hygienu pacientů, a to včetně prevence dekubitů a úprav lůžka, poskytuje ošetřovatelskou péči, a hlavně uspokojuje základní biologické potřeby pacienta. Asistuje při určených ošetřovatelských výkonech, případně sám/sama provádí jednoduché a neinvazivní ošetřovatelské výkony.

Ošetřovatelům/ošetřovatelkám a PSS je společná péče a podpora soběstačnosti klienta – pomoc s hygienou, vyprazdňováním, stravováním, pomoc s mobilitou, péče o lůžko či domácnost atd. Každý však má svoje odborné postupy a vede o klientech vlastní dokumentaci (ošetřovatelská dokumentace přístupná pouze zdravotnickým pracovníkům vs. dokumentace o průběhu poskytované sociální služby a individuální plánování). Kvalifikace ošetřovatele/ošetřovatelky je uznávána pro práci PSS, pro pečovatelskou činnost v pobytových, ambulantních sociálních službách či v domácnostech klientů nebo pro osobní asistenci.

¹⁴ <https://socialnipolitika.eu/2017/06/jaky-co-delaji-socialni-pracovnici-sestry-osetrovatele-nebo-sanitari/>

¹⁵ <https://nsp.cz/jednotka-prace/osetrovatel-b93a>; <https://cs.wikipedia.org/wiki/O%C5%A1et%C5%99ovatel>

Vychovatel/vychovatelka¹⁶

Vychovatel/vychovatelka, jakožto pedagogický pracovník působící v zájmovém vzdělávání, má kvalifikaci, která se řídí § 16 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Vychovatel/vychovatelka vykonává přímou pedagogickou činnost, která zahrnuje výchovu a péči o děti a mládež mimo rámec školy, např. ve školní družině, v dětském domově, ve výchovném ústavu, v sociální službě, aj. Celkově organizuje režim v příslušném zařízení, provádí kontroly jeho dodržování, organizuje činnost dětí ve volném čase. Snaží se o rozvoj schopností a vloh dětí prováděním různě zaměřených činností.

PSS, obvykle označovaný jako „aktivizační pracovník/pracovnice“, vykonává výchovnou nepedagogickou činnost zaměřenou na volnočasové aktivity pro všechny věkové skupiny klientů sociálních služeb a rozvíjí hygienické a společenské návyky a zejména pracovní aktivity klientů. Kvalifikace vychovatele/vychovatelky je dostatečnou kvalifikací pro výkon profese PSS.

Ergoterapeut/ergoterapeutka¹⁷

Ergoterapeut/ergoterapeutka má odbornou způsobilost podle § 7 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti související s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů. Ergoterapeut/ergoterapeutka vykonává tzv. léčbu prací, tedy prostřednictvím smysluplného zaměstnávání usiluje o zachování a využívání schopností jedince potřebných pro zvládnutí běžných denních, pracovních, zájmových a rekreačních činností u osob jakéhokoli věku s různým typem postižení. Sestavuje plán terapie, provádí rehabilitaci kognitivních funkcí a nácvik komunikačních a sociálních dovedností, doporučuje kompenzační pomůcky a další.

Oproti tomu PSS vykonává výchovnou nepedagogickou činnost, aktivizaci zaměřenou na klienty bez rozdílů věku a rozvíjí především hygienické a společenské návyky klientů. Věnuje se také pracovním aktivitám klientů. Kvalifikace ergoterapeuta/ergoterapeutky je pro výchovnou nepedagogickou činnost uznávána i pro PSS.

DOBRÁ PRAXE PŘIJÍMÁNÍ PSS POSKYTOVATELI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Na diskuzních setkáních projektu Vzdělávání PSS v roce 2018 zástupci poskytovatelů vyjadřovali zkušenost, že nejlépe připravenými zaměstnanci/zaměstnankyněmi pro práci PSS jsou ti, kteří již zkušenost s touto prací mají, dále pak ti, co jsou motivovaní a mají osobnostní předpoklady pro tuto práci. Lepšími zaměstnanci/zaměstnankyněmi pak bývají spíše absolventi/absolventky sociálních a pečovatelských oborů škol než účastníci/účastnice kvalifikačních kurzů, což má jistě souvislost s délkou studia i praxe. Nejhůře hodnoceni pak byli zájemci o práci z rekvalifikačních kurzů přes Úřad práce, protože většina z nich neměla o práci PSS skutečný zájem a nemají dostatek informací o práci PSS¹⁸.

¹⁶ <https://www.msmt.cz/mladez/kvalifikace-pedagogickych-pracovniku-v-zajmovem-vzdelavani>

¹⁷ <http://ergoterapie.cz/co-je-to-ergoterapie/>

¹⁸ Fokusní skupiny projektu Vzdělávání PSS, 2018

Poskytovatelé sociálních služeb mají nejen zákonné požadavky pro přijímání nových zaměstnanců/zaměstnankyň, ale samozřejmě také vedou s uchazeči pohovor o jejich důvodech pro práci PSS.

Co může zájemce o práci PSS / absolvent kvalifikačního kurzu pro PSS očekávat při nástupu do praxe sociální služby u konkrétního zaměstnavatele?

- Poskytovatel by měl mít pro zaškolování nových zaměstnanců vnitřní pravidla, podle kterých postupuje.
- Poskytovatel by vás měl seznámit s pracovištěm, zaměstnanci a pomůckami potřebnými pro práci.
- Poskytovatel by vás měl seznámit s pracovní náplní, s profilem pracovní pozice a s interními předpisy, které budete potřebovat.
- Poskytovatel by vám měl zajistit potřebné zaškolení pro práci, kterou budete vykonávat. Dobrou praxí je, když zaškolení probíhá s určeným zkušeným zaměstnancem, tzv. mentorem.
- Po zkušební době vás poskytovatel zapojí do průběžného dalšího vzdělávání. Zaměstnanci mají zpracovaný svůj osobní plán rozvoje, přehled potřebného a chtěného dalšího vzdělávání.
- Zaměstnancům v přímé péči poskytovatelé zajišťují supervizi (obvykle případovou nebo skupinovou).

PSS musí s **průběžným vzděláváním** a účastí na supervizích počítat. V současné době platí, že zaměstnavatel je povinen zabezpečit další vzdělávání pro PSS v rozsahu 24 hodin ročně¹⁹. Podle § 116 odst. 9 patří mezi uznávané formy dalšího vzdělávání: kurzy s akreditovaným programem, odborné stáže, školicí akce zaměstnavatele nebo odborné organizace, účast na konferencích.

POMOCNÉ SCHÉMA K ROZHODOVÁNÍ

Schéma usnadňující přehledné rozhodování jak pracovníkům ÚP ČR, zda zájemci kvalifikační kurz PSS doporučit a hradit, tak samotným PSS, k ujasnění si představy o práci PSS.

¹⁹ Podle § 116 odst. 9 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

©Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2021
Metodika k povolání pracovník/pracovnice v sociálních službách
pro potřeby Úřadu práce ČR